

KÖZLÖNY,

hivatalos lap.

Megjelenik naponta egy — országgyűlés alatt több — nagy regal íven. Előfizetési díj a folyó év hátra levő 6% havára helyben 7, vidéken 8 forint ezüst pénzben. — Előfizetheti Budán, a kiadóhivatalban (vár, Fortuna-utca, Jolics-ház 132 sz. a. m. k. egyetem nyomdája mellett), Pesten Emich Gústáv könyvkereskedésében és az ország minden kir. postahivatalainál. — A szabott díjú hivatalos hirdetések és csatolmányok után a szokott beígatási és felvételi díjak fizetnek. A meg nem szabott díjuk hasáboráért 5 p. kr. vétetik. Mellyekért eddig díj nem fizetett, ezután is díjmentesek maradnak. — Magánhirdetések nem vétetnek fel.

Igazítás.

A „Közöny“ 44-dik számában a hadi törvénysekre szóló rendelet elejéről Ujvidék hibásan maradt el, mivel a hadi törvénysekre hatósága Ujvidékre is ki van terjesztve.

Rendelekek

I.

A miniszterelnök előterjesztésére az 1848: XXII. t. cz. 9-ik §-a értelmében a következő egyéneket:

I. nemzetiségi őrnagyul 's zászlóaljparancsnokul: Csongrádmegyében leköszönt Kun Bálint helyett Menyhárt Antal 12-ik számú huszárezred századost.

II. nemzetiségi parancsnoki segédekül:

Csanádmegyében őrnagy Szorad János mellé: Farkas Ferencz, somlyói sóhivatali gyakornokot hadnagyi ranggal.

Eperjesen 's környékén őrnagy Zabojszky János mellé: Szontagh Sámuel eperjesi polgárt hadnagyi ranggal.

Esztergomban őrnagy Maurovich Károly mellé: Baross Pál megyei aljegyzőt hadnagyi ranggal.

Fejérmegyében őrnagy Ferdinand mellé: Kovács Endre volt őrmestert hadnagyi ranggal.

Lőcse városban őrnagy Csáky Ágoston mellé: Görgey Ágoston volt főhadnagyot főhadnagyi ranggal.

Pestmegyében őrnagy Palocsay Jakab mellé: Krausz János volt őrmestert hadnagyi ranggal.

Pestmegyében Főthón 's környékén őrnagy gr. Károlyi István mellé Térey Károly volt hadfű, hadnagyi ranggal díj nélkül.

Komárommegyében őrnagy gróf Eszterházy Pál mellé: Bömches N. nyugalmazott hadnagyot főhadnagyi ranggal.

Oravicán őrnagy Asboth Lajos mellé: Vidovics János bányagazgatási 's herületi irnokot hadnagyi ranggal.

III. A konvénzi 7-ik zászlóaljhoz századosul:

Gróf Harhenberg István 12-ik számú huszárezred főhadnagyot neveztem ki.

Budapest, jul. 23-án 1848.

István, nádor 's királyi helytartó.

Gróf Batthyány Lajos.

II.

Miniszterelnök előterjesztésére az 1848: XXII. t. cz. 9. §. értelmében a nemzetőrsereghez következő egyéneket nevezem ki:

I. Őrnagy 's zászlóaljparancsnokul: Békésmegyében: Tomcsányi Mihály kilépett századost.

II. parancsnoki segédekül: Hevesmegyében őrnagy Lenkey Károly mellé: Horváth László volt hadnagyot hadnagyi ranggal.

Hajdúkerületben őrnagy Matkovics Bertalan mellé: Rácz Sándor volt hadi őrmestert hadnagyi ranggal.

Sopronmegyében őrnagy Roszman Károly mellé: Konkolyi József soproni polgárt hadnagyi ranggal.

Jász-kún kerületben őrnagy Forster Ernő mellé: Medgyesy Károly volt őrmestert hadnagyi ranggal.

Budapest, július 23. 1848.

István, nádor k. helytartó.

Gr. Batthyány Lajos.

A vallás és közoktatási ministertől.

I.

A népnevelésnek hazánkban jobb lábra állíthatása nélkülözhetetlen tényezőként igényel egy olyan folyóiratot, melyben az e részben követendő például előttünk álló nemzetek nevelési elvei, hazánk 's korunk szükségéhez illesztve, időről időre felmutattassanak; a saját körünkben fel-felmerülő népnevelési előnyök és hiányok, kellő használat 's orvoslás tekintetéből, ismertessenek; az oktatás 's nevelés tan egyes legfontosabb kérdései népszerűleg kimerítve megfjéssenek; a nevelés tan irodalom művei, hönak 's külföldiek egyiránt, az azok közt célszerűleg választhatásra irányadólag bíraltassanak; 's midőn az illy szemlemben közlendő értekezések által, egy részről, legkittűbb szakembereink felismerésére alkalmat nyertünk, ugyanakkor, más részről, folytonosan pótoljuk azon tanítóink fogyatkozását, kiknek hivatalba állásuk előtt nem vala módjuk magokat, rendeltetésük céljához illő módon, kiképezni 'stb. stb.

Czélom egy illy szemlemű folyóiratot, Nevelési Szemle cím alatt, legfeljebb 10 nyomatott ívre terjedendő havi füzetekben, a jövő 1849-dik évi január 1-ső napján úgy indítani meg, hogy minden füzet azon hónap elsőjén, mellynek nevével viselendő, már köz kézen foroghasson.

A szemle szerzőjének évi díját 1500 pft-ra, egy mellé adandó segéd szerzőtől 800 pft-ra határozom. Továbbá, a szemlébe fölvehető eredeti cikkek nyomtatott íveért 20 pft,

az idegen nyelvből fordított értekezésnek nyomtatott íveért pedig 12 pft tiszteletdíjt ajánlok.

Miről azon felszólítással értesitem a nevelésügy szakismerő barátait, hogy a kik a nevezett szerzőtől vagy segéd-szerzőtől állomásra alkalmaztatni kívánnak, adják be az iránti folyamodványukat, tanodai bizonyítványaiknak kíséretében, 's minden a nevelés ügye körül, kivált pedig a nevelési irodalom mezején, szerzett érdemeiknek hiteles felemlítése mellett, budapesti irodamba, f. é. october 1-ső napjáig.

Azok pedig, kik a nevelés és közoktatás bármely ágára, különösen a népnevelésre vonatkozó értekezéseikkel vállalat-hoz járulandának, f. é. october 1-ső napjától kezdve küldjék munkátaikat most nevezett irodamba; tiszteletdíjukat, a beküldött értekezésnek megjelenté után, 's annak terjedelméhez képest, a szemle szerkesztőség útján pontosan veendő.

Az iránti intézkedésem, mikép élvezhesse a tanító kar a nevelési szemlét anyagi terhelhetése nélkül, annak idejében fog a maga útján közzététetni.

Budapest, július 25-kén 1848.

B. Eötvös József.

II.

Hogy a képezdeket, mellyeken népnevelésünk sarkallik, hazánk 's korunk kívánataihoz képest minél előbb átalakíthassam, mulhatatlanul szükséges levén e végre mindegyik, már fenálló, képezde körül, a helyszínére küldendő biztosaim által szerzenem részletes tudomást mind arról, valami csak ezen intézeteknek szellemi és anyagi fenállását, életmozgalmait 's az azokra segédlőleg vagy gátlólóg ható körülményeket illeti; ez pedig akkor történhetvén meg legcélszerűbben, ha kiküldendő biztosaim minden képezdet, 's az a mellett megtekintendő elemi- és népiskolát, saját életműködésében, tehát a rendes szorgalom idején gyakoroltatni szokott napontai foglalkozások közt tesznek vizsgálódásuk tárgyává: ezekhez képest rendelem, miszerint hazánk minden képezdejében, nem különben elemi- 's népiskolájában, f. e. september 1-ső napján a tanítás megkezdessék; hogy, a nevezett intézetek körül így szereshető tapasztalatok nyomán, a szükségelt reformnézetek még f. é. november hóban életbe léptethessenek.

Budapest, július 25-én 1848.

B. Eötvös József.

Ha a bányászok és a bányászatot igazgató és kezelő tisztviselők több rendbeli kiváltságokkal ellátva nem volnának is, a dolog természetében fekszik, hogy a bányákban éjjel nappal a legsúlyosabb és veszélyesebb munkával foglalkozó bányászok az őrsereg mindenmü szolgálattól fölmentessenek, fölmentessenek továbbá a kohókban, olvasztókban dolgozók, és itt felügyelő kisebb tisztviselők, mivel úgy is ezeket mint gazdálalom alattiakat lehet tekinteni. Továbbá mindaddig, míg a törvényhozás e tárgyban másképp nem rendelkezik, a bányagazgatóságnál, bányatörvényseknél, és más kisebb bányakezelésnél foglalkozó felső és alsó rangú hivatalnokok vagy csak éjjeli szolgáltra alkalmaztassanak, vagy ha napi szolgáltra is, de csak annyian, mennyit ugyanazon nap a hivatal a kezelés kára nélkül nélkülözhet. A hatóságok és a nemzetiségi zászlóaljok im e rendelethez útasítanak.

Pesten, július 24-kén 1848.

Baldacci.

A miniszterelnök által az országos nemzetiségi haditanácsnál, ennek előterjesztésére, irattárnokul Várszegi János, segédeül Ferenczy János neveztetett ki.

Baldacci.

Mind azoknak, kiket érdekel, tudtál adatik, miként a lovasnemzetőség oktatási szabályait Geibel könyvtáránál, 's általa a vidékeken ugyanazoknál, kiknél a nemzeti őrseregnek kötelező szabályai is megszerezhetők, 24 pengő krért kaphatni. A német fordítás is már megjelent.

Baldacci.

Folytatólagos jegyzéke

azon egyéneknek, kik a honvédszászlóaljhoz beléptűkkor a foglaltól pénzbeli ajánlatokat tettek a hazának.

Baldacci.

Az önkéntes neve:

Simig Rudolf 15 f.

Hivesi József 15 „

Lehotzky János 5 „

Vida János 5 „

Szilády Lajos 15 „

Összesen 55 „

Baldacci.

A szivácsi álladalmi magtárba f. évi június 18-kától 24-kéig, a haza oltárára tett ajánlatkép, 448 pozs. mérő kétszeres búza szállított be, mellyhez Vojnic Dániel 150, Vojnic Antal, Lajos és Menyhért testvérek pedig együttvéve 298 pozs. mérővel járultak.

A selmeczi sótárnok Spányi Antal, és az ottani mászás Huszka János nyugalomba helyeztettek.

Nemzeti gyűlés.

Folytatása a nemzeti képviselők ülésének július 22-kén d. u. 5 órakor.

Elnök: Az ülés megnyitott, 's miután délelőtt az adrese feletti általános tárgyalás befejeztetett, következik a szakaszokénti tárgyalás. Minden szakaszra a szónokoknak külön jegyzéke lesz.

Berenczei László: Uram! az általános tárgyaláshoz szölok. (Nem lehet!) Mielőtt részletekre mennénk, figyelmeztetni kívánom a tisztelt házat, hogy az általános tanácskozás még befejezve nincsen. (Dehogy nincsen!) Nekem e részben van egy pár szóm. Én, uraim! ezen kérdésnek a lehetőség morális súlyt kívánok adni, 's bátor vagyok kérdezni, hogy ezen tárgy mikép fog érné a közvélemény elébe? Tudjuk, hogy az általános tárgyalás nagy többséggel fejeztetett be; de a közvélemény, hírlapok útján kimenvén a tárgyalások, nem fogja tudni, hogy miként állt a többség. Kívánom tehát azt, hogy akármi tárgy hozatik elő, bármilyen általánosságban volt kiemelve ezen tárgy, a ministerium életkérdésé: ahoz kötötte: annál fogva megkívánám, hogy mielőtt a részletekre átmennénk, szótólás útján keletkezzék a határozat, 's kívánom, hogy elnöki kijelentés legyen. (Nem szükséges!)

Kemény Zsigmond: Egészen más természetű a választófelirat iránti általános vitát, mint annak szakaszokénti tárgyalása. Az általános vitát mindenütt nem egyeb, mint a kormány politiccája iránti különböző nézeteknek kimondása. 'S mi ennek eredménye? Kivétel nélkül az, hogy miután a jártok nyilatkoztak a kormány politiccájáról, ezen nyilatkozatok után — minden voksolás nélkül — átmennek az egyes szakaszok megvitatására, 's itt van helye a voksolásnak; de az általános vitát alkalmával nem hiszem, hogy valaki Europa parlamentének historiájába elomutathasson példát arra, hogy valaha voksolás történt volna. (Helyes! napirendre!)

Elnök: A tárgyalás rende lesz, hogy minden szakasz fel fog olvastatni, 's a melly iránt valakinek észrevétele leend, az szavazással fog eldönteni, — 's ha a szavazást a háznak 20 tagja fogja kivánni, hogy névszerint törtéjék, az meg fog történni. Így végeztetvén be az adrese feletti tárgyalás, mielőtt az utolsó szakasz megállapított nek, az általános adressenek — vagy is az egésznek elfogadására még egy utolsó szavazás fog történni. (Helyes!)

Zákó István, jegyző: Olvassa a választófeliratnak első pontját.

Irinyi József: Nekem módosításom van, melly illeti az első hat pontot; ha méltóztatnak módosítványomat tárgyalás alá venni, akkor kérem előbb a szerkesztetnek is hat első pontjait felolvasztatni.

Besze János: Az első szakaszt hasztalannak 's feleslegesnek látom; mert abban egyeb nem foglaltatik, mint az, mi a felirat szövegében gyakran ismételtetik. Továbbá, nem is értem ezen kitéltet „tornyosuló vész jelentkezései találták”; — mert akkor, midőn az ország határában pusztítások 's öldöklések történnék, a vész tetleg 's megfoghatólag létezik, 's nem lehet mondani: hogy a vésznek csak jelentkezései látnók. Annál fogva az egész mint feleslegest — kihagyatni kívánom annyival inkább, minthogy méltóságosabbnak is találok, ha a felirat a második szakaszal kezdődik.

Bezeredy László: Egyetértek az előttem szólóval annyival inkább, mivel az átalakulás nagy munkája — hála istennek! — már megtörtént, — midőn privilegialis népb l alkotmányos nemzetté váltunk, annál fogva nem lehet mondani: hogy a magyar nemzet az átalakulás nagy munkája közben volna.

Kazinczy Gábor: Nem áll az, mit az előttem szóló állított; mert az átalakulás nagy munkája csakugyan még bevégezve nincsen, sőt ezen nagy munkának még propylaeuma sincsen lerakva. De Besze urral sem vagyok egy véleményen azért; mert ha ezen szakasz kihagyatnék, abból értelmetlenség következne, mert nem tudatnék, hogy ő felsége miért hivta össze a képviselöket — ha a vészről emlités elmarad; de nem lehet kihagyni ezen pontot azért se, mert ezen mondas vonatkozik arra is, mi később fordul elő, t. i. azon roppant segedelemre, mellyet e ház megszavazott.

Irinyi József: A hat első szakaszt fogom kérni felolvasztatni. A tanácskozás természete szerint mindig elsősege van illy módosítványoknak olyan felett, melly csak egyik pontnak kihagyását kívánja eszközölni. (Rendre!)

Irányi Dániel: Az alapszabályok azt tartják, hogy módosítványokat akkor lehet tenni, midőn a szerkesztet el van vetve; 's azért most szavazatot kívánok a felett, hogy elfogadtatik-e a szerkesztet, vagy sem?

Fábián Gábor: Azon kérdést intézem: vajjon azon képviselők, kik magokat az általános tárgynál feljegyeztették — de szaviktól elestek, — most a részletes tárgyalásnál szólhatnak-e azon sorozatban? (Nem!) Ha nem, akkor kívánok szót; mert a részletes tárgyalás formalitása iránt kívánnék szólni. (Rendre!) Röviden akarok szólni; mert óhajtanám, hogy a jelen körülményekben a ház szabályai között első helyen állana: hogy az idővel mindenek felett gazdálkodjunk. Ugy veszem észre, hogy az eddigi tárgyalásban ezt nem igen tartottuk szem előtt, legkevésbé pedig a választófelirat általános tárgyalásánál, — mellyet még tegnapelőtt, midőn napirendre kitéztetett, — bevégeztem tekintettem. És mi történt? Felolvasztott az adrese, és közértelem nyilvánult az iránt. (Rendre! szavazzunk!) Ugy hiszem, hogy mindnyájunknak egyenlő joga van szólni, 's kivált olyannak, ki — ámbár már háromszor feljegyezte magát — szóhoz egyszer sem jutott. (Halljuk!) Mondom: a választófelirat felolvasztatván, közértelem

adatok, vizsgálat alá tartoznak. De ezen ház csak azok felett ítélt, amelyek ide egy felől a jegyzőkönyvben, más felől folyamodás által adatok be. Mindazok, a mik Riskó Ignác által terjesztettek elő, a vizsgálat alá tartoznak, s ha ott elé fognak terjesztetni, meglehet, hogy a felmentésnek alapjául szolgálhatnak, valamint a más részről előadottak a követ visszaküldésének alapjául. De e tábla csak a felett ítélt, hogy a beadott folyamodás lehet-e alapja a vizsgálódásnak? Ezen folyamodás elegendőleg indokolva nincsen arra, hogy a választás érvénytelen legyen; de eléggé motiválva látom arra nézve, hogy a vizsgálat megrendeltesék.

Irányi Dániel: Ha ezen folyamodásnak kitételei nem ellenkezének homlokegyenest a választási jegyzőkönyvvel, melyet a háznak mint hiteles kell elfogadni, akkor magam is kívánom a vizsgálatot. De mi a jegyzőkönyvet hitelesnek elfogadni kötelesek vagyunk, abban pedig legkisebb említés sincs a folyamodásban előadottakról, sőt egyenesen ellenkezik a folyamodás kitételeivel. A folyamodás mellett semmi okirat sincs, az tehát csak pusztá előadás; miért is én az osztály véleményére szavazok. Egyébiránt Pap Zsigmond követársamnak azon kitételeire kívánok észrevételt tenni, mely által ő mint a románaj képviselője kívánt volna szólni, és minket azzal fenyegetett, hogy az egyetértés, mely eddig hála isten fenáll, meg fog bomlani, ha a ház vizsgálatot nem rendel. Bocsnátot kérek, mikor választásokról szólom, ne keverjük bele a nemzetiséget. (Helyes!)

Jegyző: Mint osztályi előadó nem véleményemet adom elő, hanem csak felvilágosítani akarom a házat kívánja-e a ház a folyamodványt, mielőtt néhány pecsét van rajta, mint támogatott okiratot felvenni, vagy pedig mint egyszerű előadást? En a folyamodványt egyszerű kitételek tekintem, ha az a jegyzőkönyv tartalmával egyenesen ellenkezik. (Helyes!)

Berzenczei László: Ha én e tárgyat nem épen most hallanám, miután Drágos követársunknak választása érvényesnek nyilatkozott, nem csodálkoznám. De miután itten adat is van felhozva, s mielőtt abban vizsgálat történnék, elitéljük azt, hogy nem lehet érvényteleníteni, előjön egy más követ, s ellene egy iratban néhány ember előadja, hogy nem jó a választás. (Nem néhány, hanem 575.) Meltóztassanak tehát meghatározni a vonalt, mely azt kimutassa, hány ember tesz simplex expositio, és hány nem? A kérdéseket akkor tartom legvesélyesebbeknek, midőn szenvedélyesség is merül fel bennök. Iten két érdeket jön fel, először párt, másodsor nemzeti színezet is. Ha mi ezen érdekeket felhasználjuk, ez egyik pártunk sem fogna használni. En tehát a jegyzőkönyvet tartom érvényesnek, és a simplex expositioira semmit nem adok, míg az motiválva nincsen. Ha tudnak valamit felhozni a választás ellen, ám legyen vizsgálat de az olyat, mit néhány ember pusztán mond, nem lehet figyelembe venni; különben egy választásnak sem hagyának békét, s néhány nap alatt illy módon az egész házat szét lehetne osztani.

Szűnyogh Rudolf: Az előttem szóló nézetében, nem osztotom. Részemről nem tartom hasonlóan Drágos esetét Kovács Lajoséval. Drágos választását el akarta vetni a ház mert ellene actio volt readelve; ezen esetben pedig az van mondva, hogy a nép nem folytathott be a választásba. En sem párt-sem nemzetiség-színezetet szem előtt tartani nem akarok, hanem egyedül az igazságot. A jegyzőkönyv után indulva, alapját látom annak, hogy vizsgálat rendelkezések. Kik a gyakorlati téren régóta működünk, bevallhatjuk, miszerint ott, hol igazságok egy vagy más párt irányában nincsenek, a nép nem szokta kijelölőinek zászlóit kitűzni; itt a jegyzőkönyvből magából kitűnik, hogy a választóknak zászlója volt. Továbbá nem lehet tagadni, hogy veredések is történtek, s ha ez történt, a nép nincs megelégedve a választással. Már ha önk a nép választási jogokat élvezhetőknek lenni megengedik, legjobban cselekesznek a vádolt irányában is, ha a vizsgálatot megrendelik.

Nozdrovoczkya Gyula: A jegyzőkönyvre semmi észrevétel nem lévén az a választásnak rendes végbemeneteléről bizonyosságot tesz. De miután az illető képviselő ur ellen 547 választó nyilatkozta bizodalmatlanságot, úgy vélem: a képviselő ur becsületesség tekintetéből maga is azon lesz, hogy a nyomozás elrendeltesék, miben a folyamodást is megnyugodhatnak. (Pap Zsigmond ismét szólni akar. Rendre utasítatik.)

Kazinczy Gábor: Igen rövid leszek, mert fáj az ember lelkének, mikor a teendők sokaságát oly mélyen érezzük, egy pár óra múlva vége a napnak, és nem tudunk bevégezni egy pár igazolást. — Csak egy pár tételt fogok megérinteni, mely szorosban a dolghoz tartozik. Megvallom, nem tartom szerencsésnek azon alapot, melyre a vitatkozást ezen ügyben vitte a mi követársunk Pap Zsigmond úr. Nem először azért, mert az, mit ő kezdetleg mondott, miszerint megígérte az ottani népek, hogy a vizsgálat meg fog történni, a tételre nem tartozik, mert ő szavát beváltva, azt privátim cselekedte, de az az országgyűlés eljárását nem kötelezi. De nem tartom szerencsésnek a fölvetett alapot azért, mert a verifikációnál, hol a választási ténynek mikéntisége jöhet szóba, nem látom által, akár szász, akár a román vagy magyar nemzetiségnek kérdése miért vegyítetik belé; nem látom helyességét annak, miként tüzetik ki szempontul az, a román faj, mely annyi rokonszenvvel viseltetik a magyarság iránt, a választásnál háttérbe volt szorítva. Ez oly kérdés, melyet mi ha itt beveggyitenni engedünk, saját magunk az eszmei polgári háborúnak tüztük ki zászlóját. — A fenfőgött pap Zsigmond a választmány véleményét, mert következetes akarok lenni azon indulópontokhoz, melyeket a ház e téren már követett. Meltóztassanak visszamenekézni beregi képviselő Román Ferencz úr választására, hol kimondott az, hogy emberi emlékezetet meghaladó dolgok történtek, s hogy az illető fél katonai segítséget kért a templomnak és magának védelmére; de a jegyzőkönyv mellől volt sorolva az illető félnek lemondása; és a ház azt mondta: miután pedig lelépett, nem tartván a ház czelszerűnek az egésznek taglalásába bocsátkozni, a választást érvényesítette. És mit mond a jegyzőkönyv Kovács Lajos választására nézve? Azt mondja: nem csak nem volt ellenfele, hanem a ki ellene volt, maga vette Kovács Lajosnak zászlóját kezébe. Kérem: milly alapok okokból indulna ki a választmány vizsgálatra, midőn a megválasztottnak ellenfele sincs, mellynek jogai csorbítottak szenvedének? tehát akár a következetességet, akár az igazságot tekintve, az igazoló bizottmány véleményét pártolom. (Szavazzunk!)

Csiky Sándor: Azt hiszem, hogy a jegyzőkönyv felolvasása után nem lehet többé arról szó, hogy a megválasztott követ ellenében beadott kérelem tárgyalás alá véttesék; mert ha azon jegyzőkönyv valóság, akkor a képviselő elleni vádát nem egyéb pusztá előadásnál, mely bizonyos alapra fektetve nem lévén, tekintet nem érdemel. Ha pedig van a kérelemnek alapja, és az nem pusztá szó és személyes nyugtalanság kifolyása, azon esetben nem a megválasztott követ ellen, hanem kizárólag a választási elnök és eljárók ellen kellett volna az intézkedést folyamatba tenni, kik a választásnak valótan rajzát adták. Miután tehát a jegyzőkönyv hiteles alakban van felküldve, a választási eljárók ellen panasz emelve nincs, s a megválasztott képviselőnek ellenkövet-jelöltje nem volt, a választás ellen felhozott vádnak helyét nem látván, lehetetlennek tartom a vizsgálat elrendeltesék. (Szavazzunk!)

Puky Miklós: Ha a tisztelt tagok szavazatot kívánok, elállók a szótól. (Némellyek: Nem állunk el a szótól!) Véleményem szerint

a háznak minden eljárásában következetesnek kell lenni. Ha a hiteles jegyzőkönyvet tekintetbe vesszük, nem áll Szűnyogh Rudolf képviselőnek azon véleménye, miszerint azért, mert a népek zászlója volt, tehát korteskedtek. De továbbá a benyújtott petitiónak a felhozott vád indokolva nincsen. Felhívom a ház figyelmét Román beregi és Szirmay Ödön zemléni követek választási esetére; ott is volt petitio beadva, mely egyes tanu által indokoltatott, s a ház mégis azt mondta: semmi próbálva nem lévén, a vád mint igazolatlan tekintetbe nem vétetik. Ha a ház ezt tekintetbe nem veszi, következetlenségbe esik. Pártolom a választmány véleményét.

Agoston József: Ha e ház nem tapasztalta volna azt, mit egyenkint tapasztaltunk, hogy t. i. a választást vezérlő választmány sokszor positive téved az által, hogy részrehajlólag működik, sokszor pedig negative az által, hogy nem teljesíti kötelességét, mondom: ha erre nem volnának példák, akkor azt mondanám: hogy rendén van a jegyzőkönyv. De nem úgy áll a dolog; mert kétséget nem szenved, hogy jelen esetben a választás főhelyén, de nem a választási ponton megjelent egy tekintélyes tömeg. Az elnök intézett ugyan felszólítást az előtte levő tömeghez; de nem ezt kellett volna tennie, hanem a másikkhoz menni, és megkérdezni attól is, van-e jelöltje? Innen látom, hogy az elnök elmulasztotta kötelességét, mert ha az a benn volna a jegyzőkönyvben, miszerint azt tette, megnyugodnám a választásban. Azonban így vizsgálatot kívánok. (Szavazzunk!)

Elnök: Még tizen és néhányan vannak felírva. (Szavazzunk!) **Nagy Samu:** En azon téren indulok e kérdésben, melyet Kazinczy Gábor említett. Ő t. i. felhozta a beregi választást, hol szinte ilyen eset fordult elő, s a ház hasonló határozott. S én bátor vagyok még felhozni a szabadszállás követválasztást, hol csak 175 aláíró volt, és mégis vizsgálat rendelkezett. Tehát itt is vizsgálatot kérek rendelkezni.

Bernáth József: Ugy veszem észre, e tárgy már kellőleg ki van merítve. Ha a tisztelt tagok a szótul elállanak, én elállok. (Szavazzunk! Mások: Szóljunk!) Kérem a sor én rajtam van. Felhívom a szótólak, álljanak el szavuktól; azt nem tették, tehát én sem állok el. Meggyőződésem szerint semmit sem nyom az, ha ha valaki folyamodást nyújt be... (Folytonos zajongás.)

Elnök: Nyíltan kimondom a háznak, hogy az illy tanácskozás a ház méltóságával ellenkezik. Ha egyszer a ház már elrendelte a szónok kihallgatását, nem áll hatalmában azt meggátolni; vagy méltóztassanak közegyetértséssel szavazáshoz fogni. (Szavazzunk! Halljuk a kérdést!)

Bernáth József: Kétszer jelentem már ki, hogy én szívesen előllok szavamtól, de mások nem akarnak előlláni. (Halljuk a kérdést! Zaj. Sokan feliratják magokat. — Folytonos zaj.)

Elnök: Ujra nyíltan kimondom, hogy illy tanácskozási mórddal a háznak méltóságát annak tagjai nem fogják fertantani. Ha ez így tart az ülést, azonnal el fogom osztalni. (Helyes!)

Bernáth József: Hogy ne vádoltasam, kijelentem, hogy mielőtt szavazást méltóztatnak rendelni, a szótól azonnal előllok. (Angyal Pál: En nem állok el.) Tehát én is szólok. Azt hiszem, ha panasz adatik be, nálam az aláírók mennyisége egyáltalában nem határoz, legyen az aláíró egy, kettő, vagy ötszáz, az mindegy; engem vezet azon körülmény, vajjon történt-e oly dolog, mely a panaszra méltó okot szolgáltatott, vagy valóságos törvénytelenség történt-e a követválasztás alkalmával? Ugy tudom, a jegyzőkönyv hitelessége ellen panaszt nem emelnek, mellyből kitűnik, hogy a másik résznek kijelöltje nem lévén, maga állott el szándokától, s hogy kijelöltje lett volna, bejelentve nincs: illy körülmények közt tehát, midőn a panasz, ha bár indokolva volna is, de semmi adattal bizonyítva nem lévén, a háznak eddigi szabályait követve, a választmány véleményén vagyok.

Nagy József: A felolvasott jelentésből világos, hogy Kovács Lajos urnak vetélytársa nem volt; a felől sincs kétség, hogy Kovács urat a többség választotta; azonban a vizsgálat elrendelését igényelné azon körülmény, hogy a választás körülverekedés történt. Kérdés már most az, vajjon a ház fog-e mindenféle verekedésre vizsgálatot rendelni? Ugy vélem, a ház akkor küld ki innen vizsgálatot, ha a verekedésből az következett, hogy annak nem történnével más képviselő lett volna megválasztva. De ezen eset itt fen nem forog. Ha történt verekedés, meg kell azt vizsgálni; de a vizsgálat az illető hatóság köréhez tartozik.

Abonyi: Ugy hiszem a kérelmezőknek az adott panaszra okot, hogy a bizodalmutak birt egy képviselő nem lehetett. De ki oka annak, hogy az nem választott el képviselőül? a kijelölt maga, mert önkint lépett vissza, igen természetes tehát, hogy a másik rész jelöltjének kellett elválasztatni. Magoknak a kérelmezőknek előadása is oda mutat, hogy a választási jegyzőkönyv hiteles; de egyébként is, miután a törvény legnagyobb hitelességgel illy esetekben a választási jegyzőkönyvet ruházta fel, ha ezen főalapot megdöntjük, az illy kérdéseknél semmire sem támaszkodhatunk. Pártolom a választmányi véleményét.

Repeczky Ferencz: Uram! én azt tartom, Pap Zsigmond követársunk úgy áll itt, mint bíró, s nem mint tanu. Ha mint bíró áll itt, meg kell nézni, milly alapon mondotta ki a maga nézetét, én egy tartom, a bíró simplex kérelemből nem ítélt, hanem igen is a kérelemhez csatolt oklevelekből: a kérelem tehát semmi oklevéllel támogatva nem lévén, talán a vizsgálat elrendelésének lehetne helye. Miután azonban vizsgálat akkor lehet, midőn a kérelem a jegyzőkönyvvel összhangzásban van, ezen eset pedig itt nincs: nem kívánok a háznak oly szerepet adni, hogy a panaszodók részére a ház maga legyen az oklevélnek szerzője. A választmány mellett szavazok.

Kubinyi Ödön: Ha Kovács Lajos volnék, miután vádoltam, csak azért is, hogy bebizonyítsam a vád alaptalanságát, kérném a vizsgálatot. Azt hiszem, ha valaki tudja, hogy választása tisztában van, annak érdekében áll nyomozást kérni. Igaz ugyan, hogy a jegyzőkönyv tisztá; de látunk ennél tisztább jegyzőkönyvet is, s azért ekké meg magában nem bizonyít, mert a szavazatszedő választmányt csaltatatlannak nem tartom, itt pedig nagy petitio van számos aláírással beadva. Tehát a vizsgálatot kívánom.

Ludvig: Uram! én is helyét látom a vizsgálatnak, még pedig egészen ellenkező értelemben vizsgálatnak, t. i. azok ellen, kik még ott is, hol követjelölt nincs, a házat illy folyamodásokkal terhelik, és a népet illy folyamodások beadására bujtogatják. A folyamodást a ministeriumhoz kellene intézni, hogy a vizsgálatot az illetők ellen megrendelje.

Angyal Pál: Ha valakinek, bizonyára a törvényhozó testnek kell mindenkor következetesnek maradni; ha pedig mi még csak vizsgálatot se rendelünk, nagy következetlenségbe esnénk. (Zaj.) Felvilágosítom példával. A ház 400 egyének egyszerű petitiojára rendelte el a czegéldi, ugy szinte a szabadszállás követ ellen a vizsgálatot, pedig itt, — hol szinte nem volt más jelölt. Továbbá Pécs városának követe, már verifikálva lévén, szinte petitio következtében — mellyel ugyan az, ki a petitio aláírta s beadta, egyszerűen bizonyítja, hogy más nevében is voksolt, — a ház által nemcsak vizsgálat alá tartozónak lenni mondatott, sőt vissza is utasított. Azt tartom, a törvénynek minden betűje s minden szava egyenlően szent, sem egyiket, sem másikat sérteni nem lehet. Előttünk van egy 500 választó által aláírott kérvény; a törvény pedig azt rendeli, hogy a szavazásnak — ha azt 10 ember kívánja — meg kell történni. Bizonyos tehát,

hogy hiányos a jegyzőkönyv, noha különben sem tekinthetem oly hiteles iratnak, mellynek nyomán soha sem lehetne követet visszautasítani, vagy ellene vizsgálatot rendelni. Midőn tehát a középonti választmányok tagjai felelősek, annál inkább kívánom a vizsgálatot; mert ha fel fog deríttetni, hogy azon bizottmány, mely a választáskor működött nem a törvény szerint járt megbízatásában, a ház által meg lesz fenytendő.

Szeles Lajos: Rövid leszek. Ha áll az, hogy a jegyzőkönyv olly hitelességgel bíró irat, miszerint annak hitelessége ellen semmit sem lehet felhozni, akkor a háznak tanácskozása feleslegessé válik. Riskó követársam meggyőzőtt arról, hogy azon jegyzőkönyvnek hitelessége még sem áll olly tisztán; és ha eről tisztelt képviselőtársam meg nem győzőtt volna, magam is az érvényesség mellett szavaztam volna; miután azonban előadásának a jegyzőkönyvvel összehasonlításból kijő, hogy csakugyan veredések történtek, mely azonban a jegyzőkönyvben érintve nincsen, — nem akarva példát felhozni, — azon meggyőződésből indulok ki, hogy az igazoló bizottmányt felteszem a jegyzőkönyvben, miszerint illy tanácskozás után maga fogja kérni a vizsgálatot, s azért magam is a mellett szavazok. (Szavazzunk!)

Elnök: Az igazoló bizottmány véleménye az, hogy miután a beadott folyamodás indokolva nincs, Kovács Lajos ur igazolt követnek — ismertessék el. Azok kik a bizottmányt ezen nézetét osztják, álljanak fel; (a felállás után) nem látván tisztán a többséget: felteszem a másik kérdést: Azok kik a bizottmányt ezen nézetét nem osztják, s a választás ellenében vizsgálatot kívánok, álljanak fel. (Felállás után) A többség a bizottmányt ezen nézetét mellett van. — Van szerencsém jelenteni: hogy ujfalvi kerület képviselője Gaal Dániel megválasztásáról jegyzőkönyvét bemutatta. Fejérmegyei vülly kerületben követnek megválasztott Salamon Lajos. Nem különben Brassó városa követeinek Weisz Károly és Srott Illésnek választása iránti jegyzőkönyvei bemutatottak. Szombaton előterjesztettem a háznak, hogy Lubló városa részéről benyújtott egy folyamodás, az ottani követválasztás ellen, jelenlétén akkor azt is, hogy miután ezen kérvény július 22-én nyújtott be, annak ki azt hoztam hozta, mindjárt azon ellenvetéssel tettem: hogy a kérvény már későn érkezett. Erre az illető azt felelte: hogy a kérvény már 20-án a postán volt, megígérve, hogy ezt be is fogja bizonyítani. Ezen bizonyító iratot nekem beadván, azt a tisztelt ház elébe kívánom ezenel terjesztetni. (Közfelkiáltás: késő!)

Azok, kik későnek tekintik a kérvény beadását, álljanak fel. (A felállás után) A többség a „késő” mellett állván fel, a beadott irat nem fog az igazoló bizottmányhoz utasítani. Szinte a mai nap érkezett postán Kricsfalusy Lajos ellen Petény helysége részéről küldött kérvény. (Közfelkiáltás: késő!)

Feljövén az ülésbe, helyemen találtam egy kérvényt, mely a belügyminister urhoz van intézve Munkács városa polgárai nevében Román követ ur ellen. Senki se tudja, ki tette ide, — az illető tehát jelentse magát; mert olly irományt, mely aláírva nincs, és mellyről senki sem tudja, ki adta be, nem vehetni figyelembe. Végre van szerencsém benyújtani a tisztelt háznak Bukovinában Tomnati helységben lakó magyar véreink folyamodását. Ezt talán föl lehetne olvasni. (Lelekesedéssel: halljuk!)

Keller (jegyző) olvassa a kérvényt, mellyben a Bukovinában lakó magyarok az iránt kérik az országgyűlést, hogy legyen közbéjáró ő felségénél, miszerint számukra egy alkalmas hely jelöltessek ki, hova telepedhessenek.

Elnök: Ezen kérvény a bizottmányhoz utasítatik. **Riskó:** Van szerencsém egy kérvényt benyújtani Petri helység részéről, Szatmár megye károlyi választókerületéből.

Elnök: A kérvény a bizottmányhoz utasítatik.

Mészáros László (hadügyminister): Torontálmege érdemes követeinek pénteken tett interpellatiojára nem válaszoltatván szombaton, rövidem csak azt felelem: hogy Torontálmege aránylag eléggé el van látva katonasággal; a mennyire pedig nem volna, jelenthetem: hogy azon vidék felé már utban van a katonaság.

Berzenczei László: Csak annyi megjegyzésem van Bukovinai magyar véreink kérvényére: hogy miután az bennük rokonszenvre talált, hagyjuk meg a kérvényi bizottmányt, hogy a kérvény feletti véleményét a háznak sürgetőleg terjeszse elő. (Közfelkiáltás.)

Elnök: Ezen kérvényre nézve a bizottmányt ad utasítatik, hogy az iránti véleményét sürgetőleg terjeszse a ház elöbe.

Hadzsics László: Mig mi itt tanácskozunk és polemizálunk, a szóhatási jogtól el nem állva magunkat szónoklatban gyakorolni akarjuk, addig Magyarországnak egy része, az alsóvidék — adja isten, hogy ugy ne legyen — talán mentellenül elvesztet.

Elnök (közbeszólv): Napirendre a trónbeszédre választási irat hitelesítése van kitűzve, a szabályok értelmében azonban mindig elsőszéggel bir a jegyzőkönyv hitelesítése, a kérvények beadása, s az igazoló választmány jelentése. Ezután következik a napi rendre kitűzött tárgy, mellynek befejeztével külön indítvány tételére Teleki László és az oktatási minister ur van felírva. Meltóztassék tehát képviselő ur indítványát annak idejében előadni; mert külön indítványát által a napirendet megszakítani nem lehet. (Helyes!)

Gábriel: Abaujmege kerületének 3 helysége, u. m. Boldogkővárallya, Ujfalu, és Arka helységek zsellér lakosai többek aláírásával ellátott kérvényt adtak be hozzám a végett, hogy azt a képviselőház rendelkezése alá terjeszsem. A serelem leginkább ebből áll: —

Mihályi Gábor (Közbeszólv): Tartuk meg a kérvényekre nézve a szabályt, mely világosan azt mondja: hogy felolvasatlanul adassanak át, s 3 napig kitéssenek, hogy mindenki elolvashassa.

Gábriel: En is a szabály rendelkezéséből indultam ki, mellynek 73. pontja azt mondja, hogy a képviselő tartozik az általa benyújtott kérvénynek rövid tartalmát előadni. Ennél fogva bátor vagyok előterjesztetni a fenérintett helység zsellér lakosainak sereimét, mely abból áll: hogy a mult országgyűlés által az urbéri viszonyok megszüntetése tekintetéből a törvények magyarázatában eltérő véleményök volt a földesúrtól, mellynek következtében a megerő határozatánál fogva 200 fegyveres emberből álló katonai karbatalom alatt állanak.

Elnök: Ezen kérvény a bizottmányhoz utasítatik. — Még van egy a Pestmege pártfogása alatt álló takarekpénztár részéről benyújtott kérvény, mely magában foglalja: hogy miután a mult országgyűlésen hozott törvényeknél fogva azon földesurak, kik különben urbéri birtokkal bírnak, nem tartoznak lefizetni a fölvetett sommát, a takarekpénztárnak pedig több millióra menő illy pénzei vannak, s kénytelen mindennap fizetéseket teljesíteni, — kéri a törvényhozást: méltóztassanak e részben rendelkezni. Ezen kérvény is a bizottmányhoz utasítatik.

Kazinczy Gábor: A kérvényi bizottmányt illetőleg figyelmeztetem a házat, hogy ezen bizottmányt megválasztott ugyan; de eddig semmit sem csinált, miután elöke sincs.

Elnök: Méltóztassanak az elválasztott tagok magok között a dolgot elintézni.

Madaarász László: Ha a dolgot egyes tagokra bizzuk, semmi sem lesz belőle; haározzuk el, hogy a bizottmány tagjai holnap 8 órákor jöjjenek össze, s alakítsák a bizottmányt. (Helyes!)

Elnök: Most a képviselőháznak a trónbeszédre készített válasza fog felolvasatni.

Zákó István (jegyző) olvassa a képviselőháznak a felség trónbeszédjére készített, s 4-ik szám alatti választ. A hat első pontra észrevétel nem volt.

A hetedik pontra, mely így kezdődik: „kedves azonban előtünk a remény...”

Kubinyi Ferencz: Ezen pontra néve észrevételeim az, hogy a legvégső „megajándékozandja” szó cseréltesse fel „megörvendeztetni” kitéllettel, s ekkor így állana: „királyi legfelsőbb jogainak személyes gyakorlata végett e hü nemzetet boldogító jelenlétevel megörvendeztetni.” (Egy hang: mindegy!) De nem mindegy, mert jelenléte megajándékozni nem lehet, hanem megörvendeztetni. (Igen!)

Szunyogh: A „megörvendeztetni” kitéllet magam is sokkal czélszerűbbnek tartom. (Elfogadjuk!)

A módosítás szerint kiegészítik.

Repeczky: A 4-ik pontra néve észrevételeim van, a hol t. i. az mondandó, hogy: „hazánkban törvényes önállóságot visszaadva, a „viszsaadva” kifejezést nem tartom jónak, mert hazánkban önállósága elnyomva nem volt, csak zsibbasztva; kivánám ekkint kiegészíteni: „hazánk törvényes önállóságot visszaadta.” (Maradjon!)

A 8-ik pontra észrevétel nem volt.

A 9-ik pontra néve:

Almássy Pál: „A „hogy” szót kivánám kihagyatni, s lenne így: „azonban kész a nemzet kezét nyújtani stb.” (Helyes! kima-rad.)

A 10-ik pontra észrevétel nem volt.

A 11-ikre néve:

Záborzsky: Ezen pont 6-ik sorában a „rendkívüli” kitéllet eleibe egy „e” szót kívánék tenni, s lenne így: „ország kormányának e rendkívüli időben stb.” (Maradjon! tovább!)

A 12-ik pontra néve:

Szunyogh: A tegnapi határozat következtében ezen szót „atyai” itt is kihagyom, s lenne így: „legnagyobb ösztönét felségednek azon nyilatkozatából merítettük stb.” (Maradjon!)

Teleki László: Nekem a 10-ik pontnak utolsó sorára néve van egy megjegyzésem, hol az áll: „alakulunk első perczeben”; ez nem igen tiszta s nem is érthető; e helyett kivánom czelet tenni, vagy „összejövetelünk” vagy „országgyűlési alakulásunk első perczeben.”

Elnök: Eddig lehetett azt mondani, hogy országgyűlés, mert a két tábla együtt terjesztette fel a választélményt, de most külön terjesztik fel. (Marad a szerkezet.)

A 13-ik pontra néve:

Dobozi: Ezen pont 5-ik sorában az „ő felsége” kitéllet, mint-hogy mindenütt „felségednek” van téve, jónak látom szinte így kifejezni, t. i. az említett törvények nem felséged királyi akaratának stb.” (Elfogadjuk!)

Szunyogh: Ezen pont 15-ik sorában a „felséged atyai szive elleneben szórt eme rágalmak” kitélleteket jobbnak látom ekkint módosítani: „felséged királyi szivebe szórt eme rágalmak.” (Maradjon!)

Szöke Károly: Ezen pont 11-dik sorában nyelvtani hiba van, t. i. a hol ezen szavak állanak: „elnézéssel történtek a hirdetések”; ennek így kell lenni: „történtek a hirdetések.” (Elfogadjuk!)

Zicsi: Ezen pont 5-dik sorát, hol ezek állnak: „az említett törvények nem felséged királyi akaratának stb.”, így kérem igazítani: „az említett törvények szentesítése nem felséged királyi akaratának szabad kifolyása”; mert a törvények semmi esetre sem lehetnek a felséged akaratának kifolyásai, hanem csak a szentesítés. (Marad.)

Csiki: Ezen pont utolján az „atyai szive” kitélletnek ki kell maradni, mert nem a felséged szive, hanem személye ellen van intézve. (Tovább!)

A 14-dik pontra néve:

Dobozi: Ezen harmadik sorában az „erojének felvirágzásának” rosszul hangzanak egymás mellett; jobb lenne így: „ereje felvirágzásának.” A 15-dik pontra néve: (Maradjon!)

Irinyi József: Ezen pontban egy németes kifejezés áll, t. i. az „esetére”, mely helyett az „után” kifejezést jobbnak látom, s akkor így állana a czikk: „a hazánkban rend és béke biztos helyreállításának s országunk erkölcsi s anyagi épségének biztosítása után örömet nyújtandunk felségednek segédkezett.”

Bogdán: Ezen pont 11-ik sorában „a viszonyos jogos igényekhez képest stb.” kitéllet így kellene kiegészíteni: „a viszonyos és jogszerű igényekhez képest.”

Bónis Samu: Ez itt csökygany nem jól van „a hazánkban rend és béke biztos helyreállításának, s országunk erkölcsi s anyagi épségének biztosítása esetere”; hanem így sokkal czélszerűbb lenne: „a hazánkban a rend és béke biztosan helyre állítva, és országunk erkölcsi s anyagi épsége biztosítva lesz.” (Helyes!)

Miskolczi: Maradhat a szerkezet szerint; csak az „esetére” kitéllet helyett „után” tétessék.

Ghyczy Kálmán: Bátor vagyok a házat figyelmeztetni az iránt, hogy ezen szakasz szavazat által állapotot meg: most tehát azt hiszem, hogy a szerkezetben változtatást tenni nem lehet. (Helyes!)

Olvastatik a 16-dik pont, mely így kezdődik: „meg van e nemzet győződve” stb.

Felkiáltások: az „esetére” kitéllet „után” kitéllettel cseréltesse fel!

Elnök: Tökéletesen igazsága van Ghyczy követ urnak, hogy ezen szerkezet már szavazat által lévén eldöntve, változtatás alá nem jöhet.

Irinyi: Nem is akarunk lényeges — csak stylaris változtatást.

Bónis: Szavazás által csak az elv volt elfogadva a szerint miként a szerkezetben áll; de a roz stylus nem volt elfogadva. (Egy hang: ne mondják, hogy magyarul és németül írunk!?)

Ferdinandi: Az elvre néve megegyeztünk, itt csak stylaricai változtatásról van szó; s ez okból kívánom, hogy az „esetére” kitéllet helyett „után” tétessék.

Szaplonczai: Magam is kívánom az „esetére” szót „után”-nal felcserélni, azért, mert midőn szavaztunk, csak az elvet fogadtuk el, de szavakat nem, s akkor én is úgy szavaztam, hogy csak akkor nyújtandunk segédkezett a felségednek, miután a csend és béke helyre állt. (Szavazunk! Tovább!)

Irinyi József: Nem bánom, ha nem tessék: „után”, tehát tegyék: „előtt”; de az „esetere” ne maradjon, mert németes.

Kazinczy Gábor: Ha valaki azon eszmét támadja meg, mely az addressé periódusában van, azt értem; hanem nem szeretem, hogyha az eszme megtámadatik oly ürügy alatt, mely ürügy nem áll. Azt mondta Irinyi József úr, hogy ezen szó „esetere” nem magyarul van. Szeretném tudni, akárhogy nézzük a magyar nyelv szel-lemét vagy nyelvtanát, ki fogja bebizonyítani, hogy ezen szó „esetere” vagy valaminek esetében nincs magyarul. Meltóztassanak meg-gondolni azok, kik tegnap erre a periódusra már szavaztak, és azon eszmét, mely ezen szerkezetben van, elfogadták: hogy egy kis erős különbség, nemcsak magyarországi különbség is van a közt, a mi itt mondandó, hogy „esetere”; és ha úgy mondanék „után”. (Egy hang: mindegy!) De bizony nem mindegy... Azt hiszem, azok, kiknek tegnap sem tetszett a szerkezet, rendben van, hogy az „után” szó betételeét kívánhassák; de kik tegnap az eszmét elfo-

gadták, minden következtetéssel, hacsak szavazásaikkal ellenkezésbe nem akarnak jönni, nem szavazhatnak a szerkezet ellen.

Bónis Samu: Kazinczy Gábor képviselőtársam azon eszmét állította fel, mintha az én stylaris észrevételemben a tegnap ki-mondott elv veszélyeztetve volna; én pedig azt tartom, hogy az én stylaris igazításommal a tegnap megállapított elv lesz kimondva. (Maradjon!) Annál fogva újabban kérem a házat, tegyék így: „ha hazánkban a rend és béke biztosan helyre állítva, s országunk erkölcsi és anyagi épsége biztosítva lesz.” (Helyes! elfogadjuk!)

Elnök: Ezen szakaszra néve két módosítás van indítványba téve; mind a kettő előtt a szerkezet feletti szavazásra szólítom fel a házat. Első kérdésül kitűzöm: marad-e a szerkezet úgy, a mint most van? A kik megtartani kívánják, álljanak fel. (Felállnak.) A többség nem kívánja a szerkezetet úgy, a mint van, megtartatni. Következik a Bónis módosítása. (Irinyi: Előbb az én módosításom.) Irinyi követ ur módosítása volt, hogy az egész pont maradjon úgy, a mint van, kivé-ven ezen szót: „esetere”, s helyébe jönné „után”; a kik elfogadják, méltóztassanak felállni. (Felállnak.) Nincs többség. Most következik Bónis módosítása; kik módosítását elfogadják, álljanak fel. (Felállnak.) A többség elfogadja a módosítást. (Bónis ismét felolvassa módo-sítását.)

Elnök: Ez nem fejezi ki azon eszmét, melyet a ház elfo-gadott; mert az erő a „biztosítva lesz” kitélletben fekszik, jó lenne oda tenni a „biztosan” szót.

Bónis: Tegyük „teljesen helyreállítva”, s ekkor az egész így állana: „ha hazánkban a rend és béke teljesen helyreállítva, s orszá-gunk erkölcsi és anyagi épsége biztosítva lesz.” (Jól van! Menjünk tovább!)

A 16-ik és 17-ik pontokra észrevétel nem volt.

Irinyi József: A választélmásra néve felhívom a ház fi-gyelmét, ne az eddigi modort kövesse, hanem csak egyszerűen ezen aláírást kellene használni: „Magyarország törvényhozó képviselői.”

Elnök: Fel van írva gróf Teleki László, ki épen e tárgyban akar szólni.

Táncsics Mihály: Azt gondolom, hogy a törvényhozó sorokból a király előtt sem eszedezik, azért ezen sort: „a felolvasott törvények foglaltatik a képviselőháznak válasza, melynek urunk kirá-lyunk ő felségéhez eljuttatásért felséged előtt eszedezünk” — kihagyatni kívánom. (Maradjon!)

Teleki László: Az itt megállapított következtében egy rövid, s magából a dolog természetéből folyó indítványt bátorodom tenni. Ezen szerkezet a trónbeszédre adott válasz, s ennek követke-zésében nem úgy kell vele bánni, mint eddig a felirásokkal bántunk, hanem úgy, mint válaszzal. Véleményem tehát az, nevezünk ki egy küldött-veget, mely ő felségénél a nádornál az országunk ezen nézetét kijel-entse, s ötlet felhívja, hogy ezen nézetünket ő felségének bejelenteni méltóztassék. Alakítsunk tehát egy 50 tagból álló küldöttséget. (Elég lesz kevesebb is!) Méltóztassék elhatározni, 50 tagból álljon-e vagy ke-vezebből? mert az a dolog lényegére néve tökéletesen mindegy; hanem a dolog lényege az, sorshuzási küldöttség bizassék meg, a mely ezen választ nádor ő felségének megvigye, tudassa vele a nemzet akaratát, s felhívja, hogy azt ő felségének kijelenteni méltó-ztassék. (Helyes!) Ezen küldöttség elnökéül a ház elnökét öhajtanám. (Elfogadjuk!)

Elnök: Ha ezt méltóztának elfogadni, jelentem, hogy nádor ő felsége holnapután Bécsbe szándékozik, a küldöttséget holnap 12—1 óra közt fogadná; s így a küldöttség tagjai 12 órakor itt je-lenjenek meg.

Teleki László: Mit mondani akarok, indítvány is nem is, a mint az ember veszi, minden esetre olyan valami, melynek szükségéről mindenkiünk meggyőződött, s mivel a dologt így látom, nem tartom czélszerűnek, hogy a jelen időben, midőn szónoklatokkal nem fogjuk az országot megmenteni, indítványom tá-mogatására hosszas szónoklattal álljak elő. — Mikor ő felsége, ná-dorunkat, távolléte esetére, teljes hatalmu képviselőül kinevezte, s királyi jogainak gyakorlására felhatalmazta, mindnyájan állattát-tuk azt, s mindnyájan éreztük, hogy valaminet más dolgokban, ugy-ebben is a nemzet érzetével, kívánatával találkozott, mert azon fér-tiut nevezte ki királyi helytartójául, ki az ország előtt köztisztelőben áll, kinek a dolgok kifejtésében, nemzeti függetlenségünk és sza-badságunk ügyében annyit köszönünk, mennyit senkinek másnak. (I-gaz!) Helyesnek, jónak és czélszerűnek látta ezt mindenki, mert mindenkinek által kellett látni, hogy a házat jelen körülmények közt messziről, Insubruckból kormányozni nem lehet, s épen az által, hogy ez történt, azon kapocs, a szeretet és ragaszkodás kapcsa, mely minket ő felsége személyéhez köt, nemhogy távol volt, hanem inkább szilárdult, s bizonyosan csönkítást nem szenvedett a nemzet-zen azon obajtása, mit a választélmásban kifejezett, mi szerint ő felségét körünkben, itt a fővárosban kívánjuk tisztelni. (Helyes!) Kivánja ezt a nemzet azon hü ragaszkodásánál fogva, mely ő felsége iránt viseltetik, kívánja a nemzet és trón osztatlan érdekéből. Azért említem ezt, mert az okoskodáson alapult kívánás előttem sokkal na-gyobb és fontosabb, mint mely pusztán a sziv gerjedelméből ered. Kívánja a nemzet saját érdekében azért, mert tanui voltunk azon vi-szonyoknak, melyeket illy távollét idézhet elő. Vannak, kik kísér-tetekről beszélnek, melyeket az enyészett mélysége felszabadít, s a melyek itt kóborognak az élők közt, hogy ármánykodhassanak ellenük, s kizhassák őket; beszélnek némely holt tetemekben élődd madarak-ról, hogy előre, még az élők közt is ki akarják kémleni a halál elő-jeleit. Illyen lényekhez, illy kísérletekhez, s illy holt tetemekben élő-dd madarakhoz hasonlítanak némely egyének, a reactio emberei, kik felhasználva minden alkalmat, mindent oda igyekeznek fordítani, hogy e nemzet szabadságának és küzdeleinek gyümölesét soha bé-kesen, állandóan ne élvezhesse. S ennek következtései voltak mind azon ármánykodások, melyeknek az egész nemzet tanuja volt; követe-zése volt hogy találkoztak emberek, kik a királyi akarat és királyi akarat közt különbséget mertek tenni, kik azt mondták, hogy a király nem a nem-zet iránti ragaszkodásból adta azt, a mit adott, nem felséges királyi akarat-nak, hanem erőszakolt királyi akaratnak mondták, s azt merték állítani, hogy hűségüket az által tanúsítják, ha ezen királyi akaratnak ellentállnak; s voltak emberek, kik az uralkodó család leginkább köztisztelőben álló tagjainak becsmérlése által akarták megmutatni, hogy ők hűk a ki-rályhoz és trónhoz. Hogy illy ármánykodások történehettek, arra is legfőbb alkalmat nyújtott azon távolyság, mely Insubruck és Pest közt van. Ez is bizonyosága annak, hogy minket Insubruckból kormányozni ezentel nem lehet. Igly tehát e nemzet érdeke kívánja, hogy itt, köz-ting legyen szeretett királyunk, s midőn köztünk van, senki sem fog kételkedni királyi akaratában, s királyi akaratának szentségét senki kétségbe nem vonja. Valamint így áll a nemzet érdekében, ugy más részről, melynek nemzete nyújtott oly támaszt királyának, mint mi? mid-őn Ausztria minden tartományai bomlásnak indultak, midőn mernem mondani Bécsben a reactio s a revolutio kezét fogtak egymással, hogy a birodalmat meggyengítsék, megsemmisítsék, s azt a nemzetiség útján az oroszok kezébe játsszák. Nem lehet támasza ő felsége trón-jának Prága sem, s Insubruckból, ama kicsiny ország fővárosából, mely-nek az europai nemzetek közt nyomatéka nincs, lehet-e gondolni, hogy helyreállításuk ő felsége hatalma? En részemről fájaltam, hogy midőn ő felsége Bécsből távozott, nem mi voltunk azon első, kikről gon-dolkozott, s nem ide jött, ide, hol azon szerencse jutott ő felsé-

gének, hogy míg a trón Európában mindenütt, még az ausztriai biro-dalomban is megintatott, itt megszárdult, ide, hol ő felsége ez előtt egy osztályokra osztott nemzet felett uralkodott, melyet az osztályok közti visszavonás tehetlensége kárhözottat, s melynek annak követ-keztében nem volt ereje, most minden érdekeltkülönbség nélkül az osz-tályok megszűnnek, s 14 millió ember áll a trón és népszabadsága mellett, ide, hol új jogokat vitt ki ő felsége, mert azon nép nem-csak ugy tiszteli, mint kit a practica sanctio uralkodóvá tett, hanem benne az egyenlőség és testvériség elvének megszentelőjét tiszteli. (Helyes!) Ide, hol a nép oll szabadelvű mellényél mellyel szabadelvűt, képzeli nem lehet, melly a monarchiában akarja az alkotmányosságot s testvériséget kifejezni. Lehetne mondani itt nem gyengült, de szilárdult a trón, s ezen nemzet királyával kezelt fogva minden hozzájárulás nélkül Europa első hatalmasságai közé tartozik. S ezen nem zet szabad, s királyát nem pusztá érzelemből, hanem okoskodva szereti, mert látja, hogy szabadságának legfőbb biztosítékát ő felsége személyében találja. S így ezen nemzet legbiztosabb nyujtást ő felségének. Nem méltó-e tehát mind a trón, mind a haza érdekében, hogy azt kívánjuk, miként ő felsége közünkbe jöjjön, kívánjuk azon ra-gaszkodásnál fogva, mellyel ő felségének személye iránt viseltetünk, kívánjuk a nemzet és trón osztatlan érdekénél fogva. Ennek követke-zésében indítványozom: küldjünk egy küldöttséget ő felségéhez Insubruckba, melly a nemzet és trón osztatlan érdekét ő felségét, hogy adott szavát minél előbb beváltva, köztünk megjelenje, s itt maradni mélt-óztassék. (Helyes!) S ha ezt elfogadják tisztelt képviselőtársaim, csak azt teszem hozzá, minthogy ezen küldöttséges sorshuzásra bizni nem találnám czélszerűnek, legjobbnak vélném, ha a ház bizottságát alakulva intézkednék a küldöttség mi módoni alakítása iránt. (Hosszas-eljenzés. Elfogadjuk!)

Elnök: Az előadott indítvány ellen senkinek sem levém észre-vétele, a ház határozatát mondom ki. A bizottsági ülést talán holnap reggeli 10 órakor lehetne tartani. (most mindjárt) Én megval-holnap a mennyire lehet szeretem mellőzni azt, hogy az ülések folyta-alatt ne üritessenek ki a karzatok, mert ez kellemetlenségekkel jár, ha-nem tartjuk holnap a bizottsági ülést; az 50 tagból álló választmány, melly a trónbeszédre adott választ, ő felségéhez viszi, innen fog in-dulni 12 órakor, különben is addig meg lehet tartani a bizottsági ülést, a választmány visszajövön nyit ajtóknál teszi meg jelentését. Most a választmány tagjainak neveit fogjuk kihuzni.

A választmány sorshuzás útján ekkint alakítottat:

Imrédi Lipót, Sréter László, gr. Bathányi István, Ullmann László, Petes József, Perczel Vincze, Perczel Móricz, Szale Antal, Demeter József, Pap Móricz, Glavina Lajos, Csopor Gábor, Hevesi Bertalan, Szalmási Ferencz. (Elég!)

Elnök: Ki volt mondva, hogy 50 tag huzassék ki. Ettől nem lehet elállni.

Somogyi Antal, Speletics Bódog, Selevér Elek, Szeles Lajos, Szunyogh Rudolf, Györfi Samu, Horvát István, Latinovics Móricz, Lónyay Gábor, Beniczky Ödön, Farkas Károly, Fánček József, Szentay János, Gráf József, Szabadú Sándor, Lukács Sándor, Nagy Károly, G. Bathányi Lajos, Cseli Zsigmond, Jekelfalusi Emil, Omásza Zsigmond, Csiki Sándor, Helyei Vincze, Sebestyén Ignác, Nagy József, Szabadhegyi Antal, Helyei István, Lukács Mihály, Pap Pál, Hermán Gáspár, Puki Miklós, Bethlen János, Gyergyai Ferencz, Dobozy Mihály, Gnarszky Ignác, Pap Endre.

Eötvös József: (oktatásügyi minster) Az utolsó orszá-ggyűlési 20-ik törvényezikk által a nemzet — (félbe szakít-tatik.)

Palóczy László: A másik tárgyhoz azon észrevé-telem van: miként magából értetik, hogy ezen 50 tagból álló küldöttséget a ház elnöke fogja vezetni. (Természetes!)

Eötvös József (oktatásügyi minster): Az utolsó orszá-ggyűlésen alkotott 20-ik törvényezikk által a nemzet ma-gára vállalta azon kötelezettséget, hogy minden hitfelekezetek iskolái ellátásáról gondoskodni fog; az e tárgyban kidolgo-zandó részletes tervekkel a közoktatási ministert bízta meg, azon meghagyással, hogy azok a legközelebbi törvényhozásnak mutattassanak be. Minden lparokadás mellett, sem lehetett ezen törvényeziknek tökéletesen megfelelni, mert a lefolyt három hónap alatt még arról sem lehetett tökéletes tudomást szerezni, milly állapotban vannak Magyarországnak minden egyes tanintézetet. Es noha már igen régen felszólítottam az egyes egyházi kerületeket, a táblás jegyzékek még nem ke-rültek vissza. En tehát a törvényhozásnak részletes tervet nem mutathatok be.

Mielőtt, azonban főképp az elemi iskolák egyes és részletes tervet kidolgoztatának, szükséges, hogy az elvek határozottassanak meg, melyeket az elemi iskoláknál a tör-vényhozás alkalmazni czélszerűnek tart. En erre néve ké-szítettem egy törvényjavaslatot, melyet ezennel a tisztelt háznak azon kéressel nyujtok be, hogy azt szokott módon a választmányok által tárgyalásba vevén, ebben — ha lehet — még ezen törvényhozás alatt méltóztassék törvényt alkotni, külön-ben ismét el van vesztve egy év, a nevelésnél pedig egy é-vet veszteni a hazára néve szerencsétlenség.

Elnök: Az elemi oktatásról benyújtott törvényjavaslat ki fog nyomtatni.

Más törvényjavaslatok is vannak már, melyeket tár-gyalni kell: az osztályok méltóztassanak tehát minél előbb ülést tartani.

Eötvös József (oktatásügyi minster): Csak azt aka-rom röviden megjegyezni, hogy a mi ezen törvény.avaslat pénzbeli tárgyát illeti, az elő fog jönni a pénzügyminster által benyújtandó általános budgetben.

Hadzsics Lázár: A mit kezdtem már előadni, alapos okaim vannak felni, — adja isten, hogy ugy ne legyen, — hogy az alsó vidékek már eddig elveszték. (Zaj). Felkérem a tiszt. ház emlékeztetést, egy igen tisztelt tagtársunk példájának követésére, a ki megjegyzé miként annyit tanácskozás után végére lehetne kez-deni elhinni, hogy a haza veszélyben van. Az alsó vidékeken össze-gyert hadsereg azon vidékeket megtartani nem képes; nem képes meg-tartani először azért, mert az ellenség sokkal nagyobb, s másodszor mert ereje napról napra mindinkább szaporodik, és pedig az által, hogy újabb és újabb helységek csatlakoznak hozzá, mi ha egy szigo-ru martialis törvény által meg nem akadályoztatik: azon hadsereg, melly ott van, a vidéket megtartani semmikép nem képes. A minis-terialis lapban olvastam ugyan, hogy vannak felállitva hadi törvény-esek; de ez engem ki nem elégít, mert részletes, azaz: csak egyes lázadókra van kiterjesztve. En többet kívánok. (Egy hang: Dictatós-ágot!) Nem! Hanem azt kívánom, hogy Temes, Torontál és Bács me-gyék ostromállapotba helyetteszenek. (Egy hang: Hát Krassó me-gye?) Krassóban nincs oly veszély, mint a többi említett megyék-ben. Azt kívánom tehát, hogy azon három megye ostromállapotba helyetteszék, s kívánom, hogy azokban a polgári törvénykezés meg-szintessék, s hadi törvényezékek állitassanak fel. S e részben bátor vagyok törvényjavaslatot benyújtani azon kéressel, méltóztassanak azt, minthogy a haza érdeke kívánja, nyomban tárgyalni. (Helyeslés.)

Ivánka: En nem látom szükségét, hogy az itt benyuj-tott törvényjavaslat azonnal tárgyalás alá vétessék. Nem hozom ugyan kétségbe, mit a követ ur mondott; de azt hiszem, hogy oly nagyon veszedelmesen sem állnak a dolgok, mint

a hogy

ügy biz

azon vi

runk ho

sok idő

tenesen

törvény

szének

tom szü

alá veg

Ba

mondja

előttem

intézké

kíván,

Za

javaslat

rend fel

ot a gy

nak, mi

van ugy

s Bács

s a m

Bácsban

történt.

sanak m

mert ha

indulni

nem leh

rézben

kíván

litsa, h

M

sem hog

azon né

kormány

a törvé

vül idő

előléssé

tekik a

szigorú

biztosít

közi tör

de azon

sikimlő

tudom

mondor

melly e

az ostr

gy, h

S ezen

nyvjav

Többet

meggor

den elő

G

taris él

hacsak

tlalis t

ben ha

hogy m

zom; n

lok, h

előtt k

a hadi

merem

gyere

okaim

bizalma

bizony

azon t

— s új

hát a

Toront

Temes

sem ell

hogy T

geltein

D

követm

benyuj

lom —

a hogy festette. Ha pedig csakugyan oly veszedelem lenne, úgy bizonyára nem késend a' ministerium bejelenteni, hogy azon vidéket ostromállapotba tenni szükséges. (Zaj.) De ha mi azt csakugyan tárgyalás alá akarjuk venni, s törvényt akarunk hozni a' rend tartóztatására tekintetből: azt hiszem, ez sok időt kíván. A' ministeriumnak hatalmában áll ott ideiglenesen, önkörében is rendelkezni, s hatalmánál fogva oly törvényt léptetni ideiglenesen életbe, millyet a' haza azon részének megtartására szükségesnek fog tartani. Ezért nem tartom szükségesnek, hogy a' javaslatot pontonként tárgyalás alá vegyük.

Bogdanovics Vilibald: A' tiszt. követ ur azt mondja: Intézkedjék a' ministerium; hiszen intézkedett, s az előttem szólott indítványozó urát a' ministeriumnak épen azon intézkedései nem elégitik ki; hanem tovább megy, s többet kíván, t. i. törvényjavaslatot, — s ezt én pártolom.

Zákó István: Én köszönöttem veszem, hogy a' törvényjavaslatba Bács megye is befoglalott; minthogy alsó részén, s különösen melly a' csatornán túl van, nem csak hogy a' rend felbomlott, hanem a' legnagyobb anarchia is uralkodik. Ott a' gyújtogatás, rablás, fosztogatás, gyilkolás minden napnak, minden órának, minden percnek méve. Az alsó vidéken van ugyan kir. biztos, de ez Péterváradot a' felső várban van, s Bács megyére hatása nem igen lehet; itt a' törvényszékek s a' megyének minden intézkedését megszüntek, szóval: Bácsban az ököljog uralkodik, — s mindaddig semmisen történt. Felhívom tehát a' tiszt. képviselőházat, ne méltóztatassanak most ezen törvényjavaslat elhalasztását indítványozni; mert ha ez történik, akkor az alsó vidék végbomlásnak kezd indulni. De ha azt hiszi a' ház, hogy a' dolgról intézkedni itt nem lehet, hanem a' ministeriumot kell felszólítani, hogy e' részben intézkedjék: úgy ehhez is hozzájárulok; de akkor kívánom, hogy a' tiszt. ház a' ministeriumot azonnal felszólítsa, hogy haladéknélkül rendelkezék. (Helyes!)

Madarász László: E' tárgy sokkal komolyabb, mintsem hogy a' ház figyelmét kikerülhetné; s én nem osztozom azon nézetben, miszerint a' ministerium, ő felségének felelős kormányra akkor, midőn a' törvényhozó testület együtt van, a' törvényeket felfüggeszthesse. Átlátom azt, hogy rendkívüli időben, midőn a' törvényhozó hatalom együtt nincs, felelősség alatt ideiglenesen rendelkezessék; de midőn bejelentetik a' hazának veszedelme: akkor a' törvényhozó hatalom szigorú kötelessége, gondoskodni a' hazának épségéről s biztosításáról újonnan hozandó törvény által is. Kívánok időközi törvényt hozatni, s azért beleegyezem az indítványba; de azon kitél, hogy ott hadi törvényszék kívántatik, oly sikamlós kitél, mellyet, míg testét nem látom, betűjét nem tudom, míg nem tudom, kinek kezébe adom, — mindaddig, mondom, — a' hadi törvényszékét el nem fogadom. Akármely esetben tehát, midőn hadi törvényszékéről van szó, az az ostrom állapotról, kívánom a' martialis törvényt, de csak úgy, ha azt e' ház alkotja, s alkalmazását is meghatározza. S ezen elvből indulva ki, helyén látom, hogy a' beadott törvényjavaslat minél előbb, azaz holnap, napi rendre tüzessék. Többet nem szólok a' dolghoz, mert e' tárgyban nevezet megmondolni való van, s azért csak ennyit kívántam röviden előadni.

Gorove István: A' mennyiben ismerem a' parlamentis élet működését, nem tudom, hogy maga a' parlament, ha csak a' szükség a' legnagyobb fokra nem hágott, ily martialis törvény hozatalát önmagában, azaz a' háznak kebelében határozta volna el: mindazáltal a' jelen körülmények közt, hogy megtegye-e azt a' ház? annak vitatásába nem bocsátkozom; majd holnap a' törvényjavaslat tárgyalásánál hozza szót, hogy igen-e vagy nem? Hanem eleve még a' tárgyalás előtt kénytelen vagyok kijelenteni, hogy a' martialis törvényt, a' hadi törvényszéket, a' mennyiben Temes megye állapotát ismerem, ki egyik kerületének képviselője vagyok, ezen megyére kiterjesztetni nem kívánom. Engedjen meg a' ház, hogy okalm legnagyobb részét elhallgathassam; méltóztatassanak azon bizalmat bennem helyezni, miszerint elhiggyék, hogy okalm bizonyára vannak, miért nem kívánom épen Temes megyére azon törvényt kiterjesztetni. Egyébiránt azon körülmény maga, — s úgy hiszem, kénytelen vagyok e' dolgról tisztán szólni, — tehát azon körülmény maga, miszerint azon népfaj, melly Torontál és Bács megyében a' legnagyobb dolgokat követi el, Temesben sem száma, sem a' magyarság iránti gyűlölségre, sem elkövetett kegyetlenségekre nézve nem hágott azon fokra, hogy Temesben is az ostromállapot életbeléptetése szükségelteték.

Deák Ferencz: (Igazságügyi miniszter) A' torontál követnek tökéletes joga volt a' házhoz ily törvényjavaslatot benyújtani, és ennek tárgyalását sürgetni; én — megvalom — a' jelen körülmények közt célszerűbbnek látom volna, hogy előbb az illető bel- és hadügyminiszterekkel barátságosan értekezett volna, ha valjón azon vidékekre nézve célszerűnek látják-e az efféle rendelkezést, vagy fog-e a' ministerium intézkedni tenni egy a' ház elébe terjesztendő ily törvényjavaslat iránt, vagy elégnék gondolja-e azon intézkedést, mit eddig tett? s ez annyival is inkább kívánatos lett volna, mert az ilyen, a' ház előtt előleges készület nélkül benyújtott törvényjavaslat először is az országban a' rémület — ámbár körülményeink felette veszélyesek — oly óriási fokra emeli, melly mint minden rémülés a' cset elérését csak nehezíti. Veszély idejében legnagyobb foka a' bajnak az, hogy az emberek egymást — habár nem mindíg alap nélkül is — rémítik. A' második meg az, hogy a' ministerium maga is tudja, s a' ház előtt sem titok, mi történik ott. A' torontál követ semmivel sem tud többet, mint a' ház; mert a' mi egyes eseményeket tud, azok csak egyes vonásai azon képnek, melly magában egész fekte. De azt az egész ház tudja, hogy ott egész népfaj lázadásban van, hogy fegyveres erő áll fegyveres erő ellenében, hogy amazok részéről az erő naponként szaporodik, de a' magyar kormány is szaporítja mindinkább a' sereget, szóval: hogy beháború van. A' ministerium mindazon eszközöket felhasználta, mellyeket eddig constitucionális körben felhasználni szükségesnek látott; nem csak, hanem a' mellyeket felhasználni joga volt; mert a' körülmények ily állásban joga van a' kormánynak kir. biztosokat küldeni, s felhatalmazni, hogy azt, mit rőtöntől bíróságnak nevezünk, kihirdethessék. Ezt, hol a' biztos szükségesnek látta, a' ministerium felhatalmazta, hogy megtegye. Meglehet, hogy a' körülmények olyanok, hogy a' ministerium talán maga is kérni fogja a' házat, hogy több hatalmat adjon neki; hanem azt csakugyan nem hiszem, hogy akarjon a' ház egyes vidékeket defigálni, s akarná azt mondani, hogy e' vagy ama' vidék téccsék ostrom alá. A' ház joga allg terjed egyébre, mint azt mondani: ily esetben a' ministerium felhatalmaztatik ezekre és ezekre. Ekkor a' ministerium a' törvényhez képest fog rendelkezni arról, hogy Torontálra vagy Bácsra, vagy mellyik vidékre terjesztessék ki az ostromállapot. Azt hiszem tehát, hogy miután a' törvényjavaslat be van adva, ezt visszavonni nem volna célszerű, s a' mostani körülmények közt talán több kárt okozna, mint hasznót; hanem, mint Madarász követársunk mondotta, nyomattassék ki, vétessék holnap

tanácskozással alá; s az illető ministerek — úgy hiszem — nyilatkozni fognak mind az ország mostani állapota, mind egyes részletekre, mind pedig a' teendőkre nézve. Arra mindenestire figyelmeztetem a' házat, hogy ezen szó: ostromállapot, Magyarországból oly tág, oly bizonytalan értelmű, hogy mellyel kihirdetettnek, a' legnagyobb megfontolást igényli, és sokszor nagyobb remélést okoz, mint hasznót.

Zsembery Imre: Nem látom annak célszerűségét, hogy ezen törvényjavaslatot tárgyaljuk: mert ha ezt tennők, s az ország valamely részére kimondanók azt, mit a' törvényjavaslat kimondatni kíván, t. i. az ostromállapotot: akkor mi a' ministerium kezéből kivennők a' kormányt, s mikormányozónak a' ministeriumot. Ez nézetem szerint nem lehet. A' ház felszólította a' ministeriumot, hogy nyilatkozzék a' haza veszedelmére nézve; magam voltam az, ki felszólaltam, s kimondottam, hogy ha a' ministerium szükségesnek látja: úgy igenis a' ház az ostromállapotot, sőt talán a' diktatúrát, vagy nem tudom mit mindent kész a' kimutatás következtében felajánlani. Akkor a' ministerium mind ezeket tenni szükségesnek nem látta, nem látta szükségesnek mind e' mai napig: legyünk tehát tökéletes bizodalommal a' ministerium intézkedését iránt, ne vegyük ki kezéből a' kormányt; mert nekünk bajos ostromállapotot kimondani akkor, mikor csak egyes privát levelek után indulunk. Véleményem tehát az, hogy ezen törvényjavaslatot úgy, mint beadottat, hogy t. i. egyes állapotra terjesztessék ki, ne is tárgyaljuk. Ha ezen törvényjavaslat valamely elvre vonatkoznék, s azon kérdést tenné fel: lehet-e, s mikor lehet valamely vidéket ostromállapotba helyezni? — akkor igenis mint elvöl lehetne szólni; de hogy mi intézkedjünk egyes factumról, ez nem lehet; mert a' ministeriumot felszólítottuk, s a' ministerium nyugott, nem kíván felsőbb felhatalmazást a' háztól. En tehát ezen törvényjavaslat tárgyalását feleslegesnek tartom.

Teleki László: Én is azt találok, hogy az afféle részletes intézkedés, a' millyen felfogásom szerint ez, nem fér meg a' parlamentaris, a' felelős kormány eszméjével; mert ha mi intézkedéseinkkel be akarunk mindene részletesen avatkozni, s különösen ily dolgokban a' ministerium felett intézkedni, akkor a' felelősség oly kis törre szorítatik, a' millyenre nem akarunk szoríttatni. Azért kívántam volna, hogy ezen törvényjavaslat elmaradjon; de miután be van adva, miután annak tárgyalását a' jelenlevő miniszter ur sem ellenzi: úgy gondolom, tárgyalhatjuk.

Mihályi Gábor: Én azt hiszem, a' ministerium felelőssége csak az élő törvény értelmében van, a' ministerium nem tehet egyebet, mint a' mit tett, — statariumot hirdetett. De hogy megszüntesse az élő törvényt, ez nincs szabadságában; hanem e' részben egyenesen a' törvénynek kell rendelkezni. (Többet felülnek s távozni akarnak.)

Zákó István: Mikor a' legfontosabb tárgy van szónyegen, akkor sem méltóztatnak türelemmel lenni? (Halljuk!) Uram! én ismételve vagyok bátor kéni, hogy midőn ezen tárgy van szónyegen, melly a' haza veszedelméről szól, akkor egy kis türelemmel lenni méltóztatassanak. (A' zaj lecsillapul.) Sajnálom, hogy belügyminiszter ur nincs jelen; e' tárgyra nézve nem interpelláltot, mint inkább felszólítást intéztem volna hozzá. Nem szándékom, hogy azon törvényjavaslatot, mellyet Torontál megye egyik képviselője beadott, tárgyalassék; mert ha törvény által kellene több hatalmat adni a' kormánynak, akkor természetesen sanctio is kívántatnék, s e'hez több idő kell, mint ha a' ministerium a' ház által felszólítottatik, hogy rendelkezessék. S nekem részemről, valamint a' többi bács megyei követársaimnak is, többször volt szerencsem a' belügyminiszter urral szólni, s mint igazságügyi miniszter ur mondotta, értekezni, a' midőn is emondtuk Bácsnak minden hiányait; de mindaddig egy lépés sem történt. Ennek következtében kérem a' házat, hogy oly intézkedést tegyen, miszerint a' ministerium az alsó vidéknek megnyugtatása iránt rendelkezessék. Ott a' fegyverkezétes nem történt meg, statarius bíróság nem existál, minden törvénykezés s minden közlekedés megszűnt, a' gyújtogatások napl rendben vannak; s azt tartom, hogy mindezeknek csak akkor volna tökéletesen megfelelve, ha a' ministerium Bácsban egy teljeshatalmú kir. biztost jelelne ki. Nem akarom vizsgálni, miért nem intézkedett Csernovics, vagy miért nem intézkedett másémt, mint ahogy cselekedett? Meglehet, hogy Péterváradról, hol most van, már vissza sem jöhét; mert azon alvidéki rész egészen el van szakadva. Es épen azért kell Bácsban rögtön intézkedni, mert még most egyik része megvan, s e' szerint itt még intézkedni lehet; ha itt sem fogunk intézkedni, úgy kezeskedem, hogy rövid idő múlva nem is foghatunk intézkedni. Bács megyének oly része van, hol már megszűnt minden intézkedés, de 2/3 része oly állapotban van, hogy ott a' nyugalmat fentartani még lehet. E' részére nézve kívánom, hogy oly intézkedés történjék, miszerint a' békes nyugalom továbbá is fennmaradjon.

Kemény Zsigmond: Meg vagyok tökéletesen győződve, hogy az alvidéki viszonyok igen aggasztók, és senki sem kételkedik arról, hogy a' ház jogához tartozik a' martialis törvényt kihirdetni; sőt meg vagyok győződve, hogy a' ministeriumnak helyzetét igen alkalmatlaná tenné az, ha reája biztaték ily rendkívüli körülmények közt oly rendkívüli, s szorosan véve a' törvényhozás körébe tartozó eszközökről gondoskodni. Hiszen Angliában Irland ügyében gyakran kerülnek elő a' martialis törvények feletti tanácskozások. A' fegyverkezétes bill majd minden estendőben szónyegen van; s természetesen, ha ott az országgyűlés szabja ki azon alkalmas szabályokat, mellyek szerint a' ministeriumnak el kell járnia: úgy azt gondolom, körülmények közt is leghelelyesebb volna ezt tenni. Azonban figyelmeztetem a' házat, mitkint az ilyen törvényjavaslatoknak — idegen országok példája szerint — a' kormány által kellene tételniök. Miért? Mert a' kormány mikor mellőzhetlenné tartja az efféle intézkedést, akkor természetesen kötelességét mulasztaná, ha elő nem terjesztené; s így tehát az impulsust a' kormánytól kell várni. Ennek következtében helyesnek tartom tiszt. követársunk figyelmeztetését; de a' törvényjavaslatra nézve az volna nézetem: halasztsuk el a' tárgyalást addig, míg a' ministerium e' részben nyilatkozott. Ha a' ministerium szükségesnek fogja látni egy ilyen törvényjavaslat előterjesztését: bizonyosan meg fogja tenni. A' tiszt. képviselő urtól elvárom, hogy a' maga saját törvényjavaslatát visszavonja. (Felkiáltások: Vonzja vissza!)

Nyáry Pál: Teleki László követársunk jól jegyezte meg, hogy semmi alkalommal nem kell a' felelősséget kisebb körre szorítani, hanem akként rendelkezni, hogy a' kormány szabadon intézkedhessék, s úgy, hogy egyszerűsind a' ház a' kormányt feleletre is vonhassa. Felelősség nem képzelhető szabadság nélkül; ha a' kormány, intézkedéseiben nem szabad, akkor nem lehet felelős. Azt gondolom, törvényt hozni az alvidék meghatározott részére nem szükséges; hanem szükséges egy oly határozatot, oly törvényt hozni, melly szerint a' ministerium felhatalmaztatik arra, hogy a' hol szükségét látja, függeszaze fel a' törvényt. (Helyes!)

Majd fogja látni a' ministerium, hogy Bácsban-e, vagy Temesben, vagy hol kell valamely különös intézkedéshez nyulni? Minden, mit a' ház e' részben tehet, bent foglaltatik azon felhatalmazásban: s szükségesnek tartom, hogy az ne csak addig terjedjen, miszerint a' ministerium statariumot hirdethessen; hanem minden közlekedést is megszüntethessen, s mindent, mi a' polgárok individualis szabadságára vonatkozik, ha a' szükség kívánja, megszoríthasson. — En nem tudom, hanem azoktól, kik onnan jönnek s irnak, hallom, hogy ott szabadon nyomtatják a' lázító proclamatiókat, s ezeknek szétszórása korlátolva nincs. S minden ember kérdőre nem vonhatja őket, mert azt mondják: én nem tartozom mindenkinek felelettel. S a' maguk mivének gonosz terjesztésében nem akadályoztathatnak másképp, mint ha a' kormány azt mondja: ezen a' vidéken a' sajtószabadság is fel van függesztve. De azt gondolom, hogy e' tárgyban sokat beszélünk nem kell; hanem hozzunk egy oly törvényt, melly által felhatalmaztatik a' kormány, hogy a' hol szükségét látja, felelőssége alatt magát az alkotmányos törvényt is felfüggesztesse. (Helyes!)

Elnök: Figyelmeztetem a' házat, ha a' ministeri részről nyujtatik be valamely javaslat, nem lehet megtagadni, hogy osztályonként ne tárgyalassék; ha pedig nem ministeri részről adatik be a' javaslat, akkor a' háznak szabadságában áll mondani, hogy nem bocsátatik osztályi vitára. Miután igazságügyi miniszter ur kijelentette, hogy nem ellenzi a' beadott javaslatnak osztályonkénti tárgyalását, ez által kimondotta azt is, miszerint nem ellenzi, hogy a' ház ezen ügyre nézve törvényjavaslat készítésébe bocsátkozzék. Tehát nem lehet ellenzni, hogy a' javaslat az osztályokba menjen tárgyalás végett, szabadságában állván az osztályokban a' ministeriumnak bővebben intézkedni. Holnap az osztályok összejönnek, s ezeknek szinte szabadságában van olyan javaslatot adni, a' millyent akarnak.

Nyáry Pál: Ha áll az, hogy a' haza veszélyben van, ezt a' rendszert akkor is meg fogjuk tartani. A' veszély nem szabályok szerint nő, hanem azonnali intézkedést igényel.

Irinyi József: Nem csak törvényt nem tartok e' részben szükségesnek, hanem még a' háznak valami nyilt és egyenes határozatát sem, hanem egyedül okadatolt napi rendet a' törvényjavaslat fölött, miszerint a' ház elvárja a' ministeriumtól, — mikép saját felelőssége alatt fog rendelkezni.

Elnök: Nyáry Pál követ urnak igazza van. E' tárgyat úgy, a' mint van, törvényjavaslat nélkül nem lehet elvégezni; hanem akarki terjeszt is elő ily törvényjavaslatot, azon az osztály egy pár óra alatt átesik, s a' ministerium akármikor megengedi, hogy a' tárgy tárgyalassék; hatalmában fog azonban állani, hogy nem csak a' beuyjtott, hanem más törvényjavaslatot is adhasson elő; de ha ez nem történik, a' törvényjavaslatot valakinek csak elő kell terjesztetni.

Deák Ferencz (Igazságügyi miniszter): Egyéni nézetem szerint az alkotmányos törvények mind az egész nemzet jogait, mind pedig egyes polgárok törvényes szabadságát biztosítják, és ezen törvényes szabadságnak megszorítását bizonyos formákhoz kötik. Ezen formákat szorosan meg kell tartani minden egyes polgárok elleni eljárásban, a' kormánynak szintugy, mint akárkinek az országban. De mivel vannak rendkívüli esetek, hol a' rendes formáknak megtartása káros következtetéseket hoz a' közbátorságra, és a' státus célját veszélyezteti, azért gondoltak ki több országokban különféle szabályokat a' rendkívüli esetekre, meghatározott korlátok között alkalmazhatókat. A' magyarországi törvénykezés minden egyes ember ellenében különös korlátok közé van szorítva, és olyan formákhoz köte, mellyek békes időben nem károsok, és habár néha hozadalmassak is, de az egyes polgárok személyes szabadságának nagyobb biztosításul szolgál, mint más rögtönös eljárás. Oly országban is, hol eskütszéki eljárás van, mellynek alapelve, hogy inkább mentessék fel tiz büntés, mint egy ártatlan elítéltessek, mellynél arra törekedett minden törvényhozás, s a' személyes biztonság erősebb lábra állíttassék, olyan országban is a' rendkívüli esetekben nem eskütszéki eljárás, hanem más rögtönözött eljárás mellett ítéltetnek el a' vádlottak. A' törvényben meg kell határozni lenni a' büntettek foglalmainak, innen magában értetik, hogy a' mit a' törvény büntetnek ki nem jellel, azt szabad tenni, az polgárral szabad cselekedet. De jöhét a' haza olyan körülmények közé, hol a' legszabadabb nép némelly polgárral szabad tetteket nem szabadoknak nyilvánítt. Így p. o. a' badeni hercegség institutiói bizonyosan a' legliberalisabbak, s ez év folytatában az ottani revolutionalis mozgalmak következtében — a' napokban került a' kezeimhez a' badeni nagyhercege rendele, mellyet az ottani törvényhozás helyben hagyott — a' martialis törvény kihirdetett, mellynek egyik pontja az, hogy az is katonai commissio elébe állíttatik, ki a' mozgalmak seregeknek vagy az ellenségnek irányáról, hatalmáról, mozgalmairól, terjedéséről nem igaz híreket terjeszt. Egyébkint más körülmények között valami hírt beszélni nem büntett, s most még is a' hamishirterjesztést Badenben a' haza rendkívüli körülményei közt büntetnek nyilatkozta azon törvényhozás, melly bizonyosan a' legelső liberalis törvényhozások közé tartozik. Magyarországból a' kormány ilyesmit törvényes felhatalmazás nélkül nem tehetett; tett, a' mennyit tehetett az eddigi formák között; biztosokat küldött, statariumot hirdetett, melly az eddigi gyakorlat szerint szabad volt, és bizonyos lázítási esetekre is kiterjesztette. Ellenben több olyan tárgyat adhatják elő magokat, mellyek iránt az eddigi formák között eddigi törvényeink szerint intézkedni nem lehet. Ez az, a' hová szorítkozik, és a' mennyire kiterjed e' ház hatalma, hogy t. i. előáll a' ministerium, és azt mondja: Uram! az eddigi formák és törvények nekünk nem adnak annyi hatalmat, a' mennyit szükséges volna a' rend helyreállítására, töletek függ a' szükséges hatalmat megadni, és töletek függ a' korlátokat is megszüntetni; ime ezt előtörbe terjesztjük. Ezt fogja van a' ministeriumnak tenni, sőt kötelessége is, és a' háznak van joga határozni a' felett. Ezen határozatnak alkalmazása azon körülményekhez, mellyeket a' törvényhozás kiszabott, a' végrehajtó hatalomnak dolga. Egy szóval a' ministeriumnak, ha általános vagy specialis törvény által meghatalmazva nincsen, az eddigi formákhoz nem illő, az eddigi törvényekkel ellenkező módon az egyes polgárok szabadságát korlátolni, és oly tetteket büntetni, mellyeket a' törvény büntetnek lenni nem ismert, nem szabad. Nem szabad a' formákat megszegni, ha csak a' törvény nem ad reá hatalmat. Tehát ezen szempontból és ezen alapon a' formákat megszüntetni törvényeket alkotni a' háznak köréhez tartozik. En ugy értettem a' pesti követ előadását, hogy erről szólott, nem pedig arról, hogy diktatori hatalmat adjon valakinek, a' mitől isten mentes meg bennünket és az egész hazát. Eddig a' ministerium ily törvényjavaslatot nem járult a' ház elébe; mert megvalom, azt hiszem — lehet hogy a' körülmények más hiedelemre vezetnek, s lehet hogy a' hadügyminiszter és belügyminiszter több részleteket tudnának előadni — azt hiszem, hogy Temes, Torontál, Bács megyékben több szükség volna most az ágyura és katonákra, mint az akasztóóra. Lehet hogy némely intéz-

